

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2011/10
Karar Sayısı : 2012/98
Karar Günü : 21.6.2012
R.G. Tarih-Sayı : 13.10.2012-28440

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Ankara 19. İş Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 31.5.2006 günlü, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 51. maddesinin, 17.4.2008 günlü, 5754 sayılı Kanun'un 31. maddesiyle eklenen üçüncü fıkrası ile son fıkrasının Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Davacının, zorunlu sigortalı hizmet süresini müteakip 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 85. maddesi (SSK) kapsamında isteğe bağlı sigortalılığının başladığı, primlerini düzenli olarak ödediği, isteğe bağlı sigortalılığının 5510 sayılı Kanun'un 51. maddesi uyarınca aynı Kanun'un 4. maddesinin (b) bendi kapsamına (Bağkur) alındığını öğrendiği, bu nedenle isteğe bağlı sigortalılığının 1.10.2008 tarihinden itibaren 506 sayılı Kanun'un 85. maddesi kapsamında devam etmesi gerektiğinin tespitine ve yatırdığı primlerin SSK kapsamında kabul edilerek hizmetlerinin birleştirilmesine dair açtığı davada, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

31.5.2006 günlü, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 17.4.2008 günlü, 5754 sayılı Kanun'un 31. maddesiyle değiştirilen ve itiraz konusu kuralları da içeren 51. maddesi şöyledir.

'İsteğe bağlı sigorta başlangıcı ve sona ermesi

MADDE 51- (Değişik birinci fıkra: 17/4/2008-5754/31 md.) İsteğe bağlı sigortalılık, müracaatın Kurum kayıtlarına intikal ettiği tarihi takip eden günden itibaren başlar.

İsteğe bağlı sigortalı olarak prim ödenen tarihlerde, 4 üncü maddeye göre sigortalı olmayı gerektirecek çalışması bulunduğu tespit edilenlerin, zorunlu sigortalılıkla çakışan isteğe bağlı prim ödenen süreleri iptal edilerek, bu süreye ilişkin ödedikleri primler ilgililere iade edilir.

(Ek fıkra: 17/4/2008-5754/31 md.) Ay içerisinde 30 günden az çalışan veya 80 inci madde uyarınca prim ödeme gün sayısı, ay içindeki toplam çalışma saatinin 4857 sayılı Kanuna göre belirlenen günlük normal çalışma saatine bölünmesi suretiyle hesaplanan

sigortalıların aynı ay içerisinde isteğe bağlı sigortaya prim ödemeleri halinde, primi ödenen süreler zorunlu sigortalılığa ilişkin prim ödeme gün sayısına otuz günü geçmemek üzere eklenir ve eklenen bu süreler, 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında sigortalılık süresi olarak kabul edilir.

İsteğe bağlı sigortalılık;

a) İsteğe bağlı sigortalılığını sona erdirme talebinde bulunanların, primi ödenmiş son günü takip eden günden,

b) Aylık talebinde bulunanların, aylığa hak kazanmış olmak şartıyla talep tarihinden,

c) Ölen sigortalının ölüm tarihinden,

itibaren sona erer.

İsteğe bağlı sigorta primi ödenmiş süreler, malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları ile genel sağlık sigortası hükümlerinin uygulamasında dikkate alınır ve bu süreler 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında sigortalılık süresi olarak kabul edilir.'

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince Haşim KILIÇ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Fettah OTO, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Alparslan ALTAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI ve Erdal TERCAN'ın katılımıyla 24.2.2011 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle davada uygulanacak kural sorunu görüşülmüştür.

Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddesine göre, bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya kanun hükmünde kararname hükümlerini Anayasa'ya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık savının ciddi olduğu kanısına varırsa bu hükmün iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurmaya yetkilidir. Ancak bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilmesi için, elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması, iptali istenen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak yasa kuralları, davanın değişik evrelerinde, ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikteki kurallardır.

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, 31.5.2006 günlü, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 51. maddesinin, 17.4.2008 günlü, 5754 sayılı Kanun'un 31. maddesiyle eklenen üçüncü fıkrasının da iptalini istemiştir.

5510 sayılı Kanun'un 51. maddesine, 5754 sayılı Kanun'un 31. maddesiyle eklenen itiraz konusu üçüncü fıkrada, '*Ay içerisinde 30 günden az çalışan veya 80 inci madde uyarınca prim*

ödeme gün sayısı, ay içindeki toplam çalışma saatinin 4857 sayılı Kanuna göre belirlenen günlük normal çalışma saatine bölünmesi suretiyle hesaplanan sigortalıların aynı ay içerisinde isteğe bağlı sigortaya prim ödemeleri halinde, primi ödenen süreler zorunlu sigortalılığa ilişkin prim ödeme gün sayısına otuz günü geçmemek üzere eklenir ve eklenen bu süreler, 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında sigortalılık süresi olarak kabul edilir.' denilmiştir.

İtiraz konusu kuralda iki konu düzenlenmiştir. Birincisi, ay içinde 30 günden az çalışılan veya 4857 sayılı Kanun'a göre günlük normal çalışma saatindeki eksik kalan kısımların isteğe bağlı sigortalılık ile 30 günü geçmemek üzere eklenerek tamamlanabilmesidir. İkincisi ise eklenen bu sürelerin, 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (b) bendi (Bağ-kur) kapsamında sigortalılık süresi olarak kabul edileceğidir. Dolayısıyla kuralda, 4857 sayılı Kanun'daki bir aydan az çalışma nedeniyle eksik kalan primlerin isteğe bağlı olarak ödenebilmesine olanak tanınarak, kısmi çalışmalardaki eksik kalan primler nedeniyle yaşanan olumsuzlukların giderilmesi sağlanmıştır.

Başvuru dosyasının incelenmesinden, başvuran Mahkemede davacının 7.9.2007 tarihinden beri 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 85. maddesi kapsamında başladığı isteğe bağlı sigorta primlerini ödediği, bu açıdan 4857 sayılı Kanun kapsamında kısmi çalışan ve eksik kalan primlerini isteğe bağlı olarak ödeyen birisi olmadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, bakılmakta olan davada itiraz konusu kuralın uygulanması mümkün değildir.

Bu nedenlerle;

1- 7.5.2010 günlü, 5982 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun uyarınca, 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile ilgili gerekli düzenlemeler yapılmadan, Mahkeme'nin çalışıp çalışmayacağına ilişkin ön meselenin incelenmesi sonucunda; Mahkeme'nin çalışmasına bir engel bulunmadığına, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Fettah OTO, Zehra Ayla PERKTAŞ ile Celal Mümtaz AKINCI'nın, gerekçesi 2010/68 esas sayılı dosyada belirtilen karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- 31.5.2006 günlü, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 51. maddesine, 17.4.2008 günlü, 5754 sayılı Kanun'un 31. maddesiyle eklenen üçüncü fıkrasının, itiraz başvurusunda bulunan Mahkeme'nin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu fıkraya ilişkin başvurunun Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

3- Dosyada eksiklik bulunmadığından, 31.5.2006 günlü, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 51. maddesinin son fıkrasının esasının incelenmesine, OYBİRLİĞİYLE,

karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, Anayasa Mahkemesi Raportörü Cüneyt DURMAZ tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralı, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, davacının, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 85. maddesi uyarınca isteğe bağlı sigortalı olarak primlerini düzenli olarak ödemekte iken, isteğe bağlı sigortalılığının 01.10.2008 tarihinden itibaren 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (b) bendi kapsamında (Bağ-Kur) isteğe bağlı sigortalılığa dönüştürüldüğü, 5510 sayılı Kanun'un 51. maddesinde, 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (a) bendinde sayılan sigortalıların, yani hizmet akdine bağlı olarak çalışan sigortalıların isteğe bağlı sigortalı olmasına engel bir hüküm bulunmadığı, bu durumda 506 sayılı Kanun gereğince isteğe bağlı sigortalı olan kişilerin itiraz konusu kuralın yürürlüğe girmesi sonrasında ödedikleri isteğe bağlı sigorta primlerinin 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (a) bendi kapsamında (SSK) kabul edilmeyip, anılan maddenin (b) bendi kapsamında (Bağ-Kur) sigortalılık süresi olarak kabul edilmesinin hukuk devleti ilkesine ve eşitlik ilkesine aykırı olduğu, 506 sayılı Kanun uyarınca aylık bağlanmak üzere tercihini kullanan sigortalıların kanun değişikliği sonrasında isteğe bağlı Bağ-Kur sigortalısı sayılması ve akabinde Bağ-Kur yaşlılık aylığı bağlanması işlemi sonucunda kişiye bağlanacak yaşlılık aylığının daha düşük olacağı ve bu durumun sosyal devlet ilkesi ve eşitlik ilkesi ile çeliştiği belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

5510 sayılı Kanun'un '*İsteğe bağlı sigorta ve şartları*' başlıklı 50. maddesinin birinci fıkrasında, isteğe bağlı sigorta, kişilerin isteğe bağlı olarak prim ödemek suretiyle uzun vadeli sigorta kollarına ve genel sağlık sigortasına tâbi olmalarını sağlayan sigorta olarak ifade edilmiş; ikinci fıkrasında ise isteğe bağlı sigortalı olabilmenin şartları belirtilmiştir. Buna göre, kişilerin isteğe bağlı sigortalı olabilmeleri için, 5510 sayılı Kanun'a tâbi zorunlu sigortalı olmayı gerektirecek şekilde çalışmamaları veya sigortalı olarak çalışmakla birlikte ay içerisinde otuz günden az çalışmaları ya da tam gün çalışmamaları ve kendi sigortalılığı nedeniyle aylık bağlanmamış olması gerekmektedir.

5510 sayılı Kanun'un 51. maddesinin itiraz konusu kural olan son fıkrasında, isteğe bağlı sigorta primi ödenmiş sürelerin, malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları ile genel sağlık sigortası hükümlerinin uygulamasında dikkate alınacağı ve söz konusu sürelerin, aynı maddenin üçüncü fıkrası hükmü saklı olmak üzere aynı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında sigortalılık süresi olarak kabul edileceği öngörülmüştür.

Yasakoyucunun 506 sayılı Kanun uyarınca benimsediği isteğe bağlı sigortalılık hakkı, sadece önceden hizmet akdine bağlı olarak zorunlu sigortalılığı bulunan ancak bu ilişkisini devam ettiremeyenlere önceki sigortalılık ilişkilerini belli şartlar altında devam ettirme hakkının tanınması şeklindedir. 5510 sayılı Kanun ile isteğe bağlı sigortalılığın kapsamı genişletilerek daha önce zorunlu sigortalılık kapsamında belirli bir süre sigorta primi ödeme şartı kaldırılarak herkese isteğe bağlı sigortalı olabilme imkânı tanınmış ve isteğe bağlı sigortalılar genel sağlık sigortası kapsamına alınmıştır.

İtiraz konusu kurala göre, isteğe bağlı sigorta primi ödenmiş süreler, malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları ile genel sağlık sigortası hükümlerinin uygulamasında dikkate alınacak ve bu süreler 4. maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında sigortalılık süresi olarak kabul edilecektir. Ancak bu sonuç, tek başına ilgiliye kendi iradesi dışında ve bir anda 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında sigortalı olarak yaşlılık aylığı bağlanması ve toptan ödeme yapılmasına hak kazanması anlamına gelmemektedir. Burada ifade edilen, sadece isteğe bağlı sigortalılıkta geçen sürenin 4 (b) kapsamında geçmiş sayılmasıdır. Çünkü 5510 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten önce sigortalı sayılanlar açısından Sosyal Güvenlik Kurumlarına Tabi Olarak Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi Hakkında Kanun'un 8. maddesi gereğince, son yedi yıllık fiili hizmet süresi içinde fiili hizmet

süresi fazla olan kurumca, hizmet sürelerinin eşit olması halinde ise eşit hizmet sürelerinden sonuncusunun tabi olduğu kurumca, kendi mevzuatına göre aylık bağlanır ve ödenir.

Anayasa'nın 10. maddesinde yer verilen eşitlik ilkesi hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemler değil, hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin ihlali yasaklanmıştır. Yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

Anayasa'nın 2. maddesinde yer verilen sosyal hukuk devletinin somut göstergelerinden biri olan sosyal güvenlik hakkının yer aldığı, Anayasa'nın 60. maddesinde, '*Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet, bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar.*' denilmektedir.

Sosyal güvenlik, bireylerin istek ve iradeleri dışında oluşan sosyal risklerin, kendilerinin ve geçindirmekle yükümlü oldukları kişilerin üzerlerindeki gelir azaltıcı ve harcama artırıcı etkilerini en aza indirmek, ayrıca sağlıklı ve asgari hayat standardını güvence altına alabilmektir. Bu güvencenin gerçekleştirilebilmesi için sosyal güvenlik kuruluşları oluşturularak, kişilerin yaşlılık, hastalık, malûllük, kaza ve ölüm gibi sosyal risklere karşı asgari yaşam düzeylerinin korunması amaçlanmaktadır.

Kişilere sağlanan bu anayasal güvencelerin yaşama geçirilebilmesi için Devlet tüm çalışanlara sosyal güvenlik hakkını sağlamak ve bunun için gerekli önlemleri almakla yükümlüdür. İsteğe bağlı sigorta uygulaması sadece çalışanlara yönelik sigorta yükümlülüğü anlayışının ötesine geçerek herhangi bir çalışma ilişkisi bulunmayanların da sigortalı olma güvencesine ulaşmalarına imkân sağlamaktadır. Ancak, bu doğrultuda düzenlemeler yapılırken, sosyal güvenlik hakkından yararlanacak olanların hukuksal konumları gözetilerek aynı statüde bulunmayanların farklı kurallara bağlı tutulmaları eşitlik ilkesi ile çelişmez. Zorunlu sigortalı olmayı gerektirecek şekilde çalışmayan ve isteğe bağlı sigortalılığa başvurabilecek konumda bulunan kişilerin, hizmet akdine bağlı olarak çalıştıkları için zorunlu sigortalılık rejimine tabi kişilerden ayrı bir konumda oldukları açıktır.

Sosyal Güvenlik Kurumunun amacına uygun olarak hizmet verebilmesi, sahip olduğu parasal kaynaklara bağlı olduğundan, temel gelir kaynağı prim olan bu Kurumda aktüeryal dengeler gözetilerek sigortalıların Kanun'da belirtilen süreler kadar prim ödemek suretiyle Kurum ile ilişkilerini devam ettirmelerini ve Kurumun sağlayacağı haklardan bu suretle yararlanmalarını öngören bir düzenleme getirilmesi sistemin doğal bir sonucudur. Kaldı ki, isteğe bağlı sigortalılığın ortak özelliği, prim sorumluluk ve yükümlülüğünün isteğe bağlı sigortalı olmak isteyen kişinin kendisinde olmasıdır. Kural aynı zamanda, isteğe bağlı olarak prim ödemek suretiyle kişilerin uzun vadeli sigorta kollarına ve genel sağlık sigortasına tâbi olmalarını sağladığından, zorunlu sigortalı olmayı gerektirecek çalışması bulunmayan kişileri de genel sağlık sigortası kapsamına almaktadır. Dolayısıyla kuralın, adil olmadığı da söylenemez.

5510 sayılı Kanun kapsamında kısa vadeli sigorta kolları, vazife ve harp malullüğü, emeklilik ikramiyesi ödenmesi, prime esas kazançlar ve prim oranları hükümlerinin, anılan

Esas Sayısı : 2011/10
Karar Sayısı : 2012/98

Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrası kapsamında sigortalı sayılanların hukuksal konumlarından kaynaklanan özellikler de gözetilerek farklı şekilde düzenlendiği ve 506 sayılı Kanun kapsamında öngörülen isteğe bağlı sigortalılık statüsüne tabi kişilerin 5510 sayılı Kanun'da öngörülen sigortalılık statüleri arasında en yakını olan anılan Kanun'un 4 (b) maddesi kapsamında isteğe bağlı sigortalılık kapsamında değerlendirildiği anlaşılmaktadır.

Dolayısıyla, itiraz konusu kural kapsamındaki isteğe bağlı sigortalıların farklılıklarının dikkate alınmak suretiyle 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (a) bendi kapsamında değil (b) bendi kapsamında değerlendirilmesi sosyal hukuk devleti ve eşitlik ilkelerine aykırı değildir.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

VI- SONUÇ

31.5.2006 günlü, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 51. maddesinin son fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 21.6.2012 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan

Başkanvekili

Başkanvekili

Haşim KILIÇ

Serruh KALELİ

Alparslan ALTAN

Üye

Üye

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU

Mehmet ERTEN

Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye

Üye

Üye

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Zehra Ayla PERKTAŞ

Recep KÖMÜRCÜ

Esas Sayısı : 2011/10
Karar Sayısı : 2012/98

Üye

Burhan ÜSTÜN

Üye

Engin YILDIRIM

Üye

Nuri NECİPOĞLU

Üye

Hicabi DURSUN

Üye

Erdal TERCAN

Üye

Muammer TOPAL

Üye

Zühtü ARSLAN